

A és társadalom KÉRDÉSE – A TANÁCSI GAZDÁLKODÁSRÓL

A Tét szerkesztőbizottsága (eltökélvén, hogy a postás mellett maga is kísérletet tesz a folyóirat szerkesztésére) annak érdekében, hogy az általa időszerűnek, általános érdeklődésre számottartónak ítélt kérdésekben a válaszadásra hivatottak véleményét nyilvánítsanak, vita, párbeszéd alakuljon ki, időről időre felteszi a Tét kérdését. Válaszadásra közvetlenül is felkéri a lehetséges válaszadók egynemelyikét, de örömmel fogadja a további hozzászólásokat, véleménynyilvánítást is.

A Tét első kérdésének feltevését az a szenvedélyes vita indokolja, amely a korábbi másfél évtized településhálózat-fejlesztése, településpolitikája körül alakult ki, s melynek egyik központi kérdése épp a fejlesztési források elosztása, az Országos Településhálózat-fejlesztési Koncepció hierarchikus-kategória rendszeréhez igazodó tanácsi pénzelosztási rendszer volt, az a gyakorlat például, amely a rendelkezésre álló tanácsi fejlesztési eszközök 92, 88 majd (a VI. ötéves tervben) 80%-át a városoknak juttatta, a városok közül is rendkívül kedvezményezett helyzetbe hozva a megyeszékhelyeket. A településpolitikai viták során talán a legtöbb javaslat is a tanácsi pénzalapok elosztására vonatkozóan hangzott el, igaz, többségük megmaradt a „helyben képződött pénz helybenhagyása” – nagyon is vitatható – elvének ismételtetésénél. E viták, a településfejlődésben bekövetkezett változások és a politikai – társadalmi konstelláció módosulása (például a demokratizmus szándékolt fejlesztése) következtében az OTK – a végtiszteletet is nélkülözve – kimúlt, helyébe igazán koncepcióértékű elképzelés nem lépett. Viszont a változó elképzelések messzemenően tükröződnek az 1986 elején bevezetett – a korábitól lényegesen különböző – tanácsi gazdálkodási rendszerben. Vajon ezzel megnyugtatóan rendeződött a tanácsi pénzgazdálkodás, a kívánatos fejlesztések megvalósíthatósága, a társadalmi igazságosság, az arányosabb településfejlődés viszonya? Úgy véltük, időszerű feltenni a kérdést: „A tanácsok pénzgazdálkodásában, a fejlesztési források elosztásában és felhasználásában bekövetkezett változások mennyiben segítik – kellően segítik-e – a módosuló településpolitikai céljainak megvalósítását? Kérdésünket részleteztük is.

- Miben látja a tanácsi gazdálkodási rendszer változásának legfontosabb elemeit?
- Az ön által ismert területen (ország, megye, település) milyen konkrét módosulásokat eredményezett a tanácsi gazdálkodás új rendszere?
- Mit jelent a módosulás az egyes települések, településtípusok (mint pl. a megyeszékhelyek, városok, nagyközségek és községek, aprófalvak stb.) esetében?

- Milyen célok, szempontok vezették az illetékeseket az új elosztási rendszer helyi gyakorlatának kidolgozásakor?
- Milyen új elemei vannak a megyék településfejlesztési politikájának; eredményesen szolgálja-e e célkitűzéseket az „új” pénzgazdálkodási rendszer?
- Milyen gondok, milyen új „feszültségek” merültek fel az új rendszer kidolgozása, működtetése során? Szükségesnek lát-e további változtatásokat, módosításokat a jelenlegi szabályozásban, illetve gyakorlatban?
- Kellően érvényesíthető-e a jelen gyakorlatban a települések önkormányzati jellege, a lakóhelyi demokratizmus?

A Tét kérdésére érkezett válaszok közül e számban egyet teszünk közzé: VÁGI Gáborét (Államigazgatási Szervezési Intézet).

Nem érezzük feladatunknak, nem látjuk szükségét, hogy tételesen állást foglaljunk a felmerülő vitás kérdésekben, kiemeljünk, súlyozzunk, összegezzünk. Egy megjegyzés azonban kikívánczozik belőlünk: a közölt válaszokból is kitűnik: a terület- és településfejlesztés szerepének az elmúlt két évtizedben történt állandó hangsúlyoztatása, az OTK és a körülötte kialakult vita, bizonyos elvek tisztázása, az elmúlt évek nem lebecsülhető kutatásai sem voltak elégségesek ahhoz, hogy a területi tervezés felnőjjön az ágazati tervezés mellé, hogy szemlélete, céljai, módszerei általánosan elismertek, ismertek és használtak legyenek. A céltámogatások sorában sajátos területi célok alig-alig bukkantak fel, a halmozottan hátrányos helyzetű területek fejlesztésére szánt „céltámogatás” összege, a tanácsi pénzeszközök között is megmosolyogni valóan csekély. S a megyék gyakorlatát figyelemmel kísérő pénzügyi szakember véleménye szerint is a megyék egy része aligha tudná az általa kialakított gyakorlatot konzekvens érv- és indokrendszerbe foglalni. Szolnok megye példája viszont bizonyítja, hogy a regionális kutatások létjogosultsága nő, szerepvállalási lehetőségei bővülnek a sokszínűbbé váló településpolitika, tervezési gyakorlat feltételei között; a kutatási eredmények közvetlenül is felhasználhatók a tervezés gyakorlatában.

Beluszky Pál

VÁGI GÁBOR

VÁLASZ A TÉT KÉRDÉSÉRE

Magyarországon az állami költségvetés részesedése a GDP-ből nemzetközi mércével mérve nagy; ezen belül azonban a *helyi kormányzatok* (megyei és helyi tanácsok) részesedése kicsi, jóval a gazdaságilag fejlett országok átlaga alatt van. A helyi kormányzatok – ha eltekintünk az egyes országokban a helyhatóságok által folyósított társadalombiztosítási kiadásoktól – nagyjából mindenütt *hasonló lakossági*